

การบรรเลงปี่พาทย์

ประกอบเทศนามหาเวสสันดรชาดก (มหาชาติ)

สมเกียรติ หอมยก

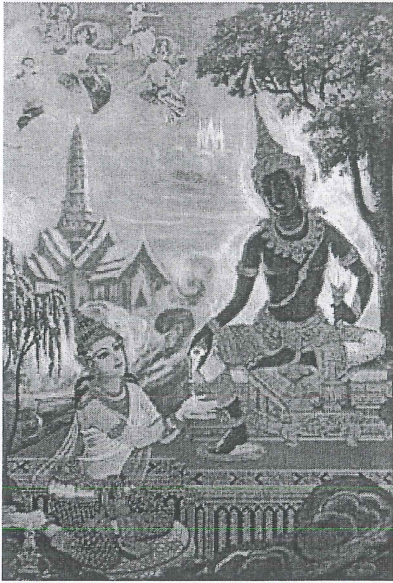

ประเพณีเทศน์มหาชาตินี้ นิยมทำกันหลังออกพรรษา พ้นน้ำกฐินไปแล้ว อาจทำในวันขึ้น ๘ ค่ำกลางเดือน ๑๒ หรือในวันแรม ๘ ค่ำก็ได้ ซึ่งในช่วงนี้น้ำเริ่มลด และข้าวปลาอาหารกำลังอุดมสมบูรณ์ จึงพร้อมใจกัน ทำบุญทำทานและเล่นสนุกสนานรื่นเริง

เทศน์มหาชาติ (ที่มา <http://www.human.nu.ac.th/gallery/index.>)

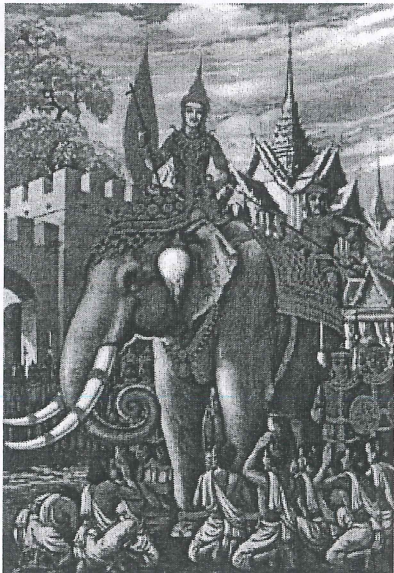
การเทศน์มหาชาตินั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด ๑๓ กัณฑ์ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ พระเวสสันดรอันเป็นพระชาติสุดท้ายของพระบรมโพธิสัตว์ ก่อนที่จะมาประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะและออกบวชจนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังตำนานต่อไปนี้

กัณฑ์ที่ ๑ ทศพร เป็นกัณฑ์ที่พระอินทร์ประสาทพรแก่พระนางมุลดี ก่อนที่จะจุติลงมาเป็นพระราชมารดาของพระเวสสันดร ภาควรรค พระนางมุลดีเทพอัปสรสิ้นบุญ ท้าวสักกะเทวราช สวามีทรงทราบจึงพาไปประทับยังสวนนันทวันในเทวโลก พร้อมให้พร ๑๐ ประการ คือให้ได้อยู่ในปราสาทของพระเจ้าสิริราชแห่งนครสีพี ขอให้มิมีจักษดำดุนัยน์ตาลูกเนื้อ ขอให้มิมีคิวดำสนิท ขอให้พระนามว่ามุลดี ขอให้มิมีโรคที่ทรงเกียรติยศ เหนือกษัตริย์ทั้งหลายและมีใญ่บุญ ขอให้มิมีกรรมที่ผิดไปจากสตรีสามัญคือแบนราบในเวลาทรงครรภ์ ขอให้มิมีถันงามอย่ารู้ดำและหย่อนยาน ขอให้มิมีเกศาดำสนิท ขอให้มิมีผิวงาม และข้อสุดท้ายขอให้มิมีอำนาจปลดปล่อยนรกโทษได้มี ๑๙ พระคาถา

กัณฑ์ที่ ๑ ทศพร (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

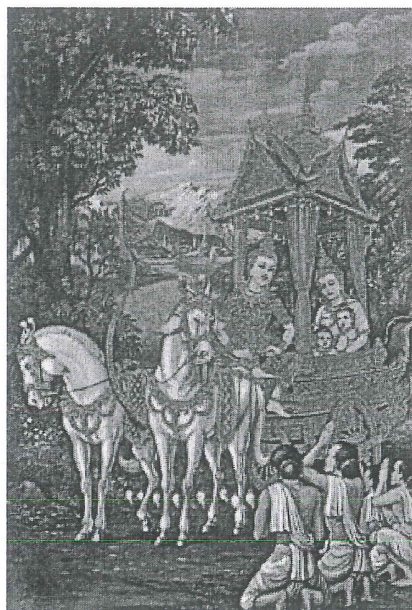
กัณฑ์ที่ ๒ หิมพานต์ เป็นกัณฑ์ที่พระเวสสันดร
บริจาคนางช้างปัจจัยนาค ประชาชนสี่ปีโกธแค้นจึง
ขับไล่ให้ไปอยู่เขาวงกต พระนางเทพผุสดีได้จุติลงมาเป็น
ราชธิดาของพระเจ้ามัททราช เมื่อเจริญชนม์ได้ ๑๖ ชันษา
จึงได้อภิเษกสมรสกับพระเจ้ากรุงสญชัยแห่งสรีวิชัยนคร
ต่อมาได้ประสูติพระโอรสนามว่า “เวสสันดร” ในวันที่
ประสูตินั้นได้มีนางช้างฉัททันต์ตกกลูกเป็นช้างเผือกขาว
บริสุทธิจึงนำมาไว้ในโรงช้างต้นคู่บารมี ให้นามว่า “ปัจจัย
นาค” เมื่อพระเวสสันดรเจริญชนม์ ๑๖ พรรษา
ราชบิดาก็กษัตริย์ราชสมบัติให้ครอบครองและทรงอภิเษกกับ
นางมัทรี พระราช บิดาราชวงศ์มัททราช มีพระโอรส ๑
องค์ชื่อ ชาลี ราชธิดาชื่อ กัณหา พระองค์ได้สร้างโรงทาน
บริจาคนาง แก่ผู้เข็ญใจ ต่อมาพระเจ้ากาลิงคแห่งนคร
กาลิงครรัฐได้ส่งพราหมณ์มาขอพระราชทานช้างปัจจัยนาค
พระองค์จึง พระราชทานช้างปัจจัยนาคแก่พระเจ้ากาลิงค
ชาวกรุงสญชัย จึงเนรเทศพระเวสสันดรออกนอกพระนคร
มี ๑๓๔ พระคาถา

กัณฑ์ที่ ๒ หิมพานต์ (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

กัณฑ์ที่ ๓ ทานกัณฑ์ เป็นกัณฑ์ที่พระเวสสันดร
ทรงแจกมหาสัตตกทาน คือ การแจกทานครั้งยิ่งใหญ่
ก่อนที่พระเวสสันดรพร้อมด้วยพระนางมัทรี ชาลีและ
กัณหาออกจากพระนคร จึงทูลขอพระราชทานโอกาส
บำเพ็ญมหาสัตตกทาน คือ การให้ทานครั้งยิ่งใหญ่ อัน
ได้แก่ ช้าง ม้า โคนม นารี ทาสี ทาสา สรรพวัตถุภรณ์
ต่างๆ รวมทั้งสุราปานอย่างละ ๗๐๐ มี ๒๐๙ พระคาถา

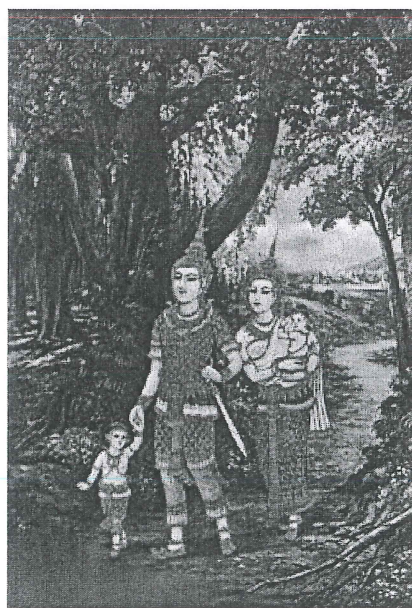
กัณฑ์ที่ ๔ วนประเวศ เป็นกัณฑ์ที่สี่กษัตริย์เดินดง ป่ายพระพักตร์สู่เขาวงกต เมื่อเดินทางถึงนครเจตราช ทั้งสี่กษัตริย์จึงแวะเข้าประทับพักหน้าศาลาพระนคร กษัตริย์ผู้ครองนครเจตราชจึงทูลเสด็จครองเมือง แต่ พระเวสสันดรทรงปฏิเสธ และเมื่อเสด็จถึงเขาวงกตได้ พบศาลาอาศรมซึ่งท้าววิษณุกรรมเนรมิตตามพระ บัญชาของท้าวสีกะเทวราช กษัตริย์ทั้งสี่จึงทรง ผนวชเป็นฤๅษีพำนักในอาศรมสืบมา มี ๕๗ พระคาถา

กัณฑ์ที่ ๓ ทานกัณฑ์

(ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

กัณฑ์ที่ ๕ ชุชก เป็นกัณฑ์ที่ชุชกได้นางอมิต ดามาเป็นภรรยา และหมายจะได้ไอรสและธิดาพระ เวสสันดรมาเป็นทาสในแคว้นกาลิงคะมีพรหมณ์แก่ ชื่อชุชก พำนักในบ้านทุนวิฐะ เทียวขอทานตามเมือง ต่างๆ เมื่อได้เงินถึง ๑๐๐ กหาปณะ จึงนำไปฝากไว้ กับพรหมณ์ผัวเมีย แต่ได้นำเงินไปใช้เป็นการส่วนตัว เมื่อชุชกมาทวงเงินคืนจึงยกนางอมิตดาลูกสาวให้แก่ชุชก นางอมิตดาเมื่อมาอยู่ร่วมกับชุชก ได้ทำหน้าที่ของ ภรรยาที่ดีทำให้ชายในหมู่บ้านเปรียบเทียบกับภรรยาตน หญิงในหมู่บ้านจึงเกลียดชังและรุมทำร้ายทุบตี นาง อมิตดา ชุชกจึงเดินทางไปทูลขอกัณหาขาลีเพื่อเป็น ทาสรับใช้ เมื่อเดินทางมาถึงเขาวงกตก็ถูกขัดขวางจาก พรานเจตบุตรผู้รักษาสถาประตูปามี ๗๙ พระคาถา

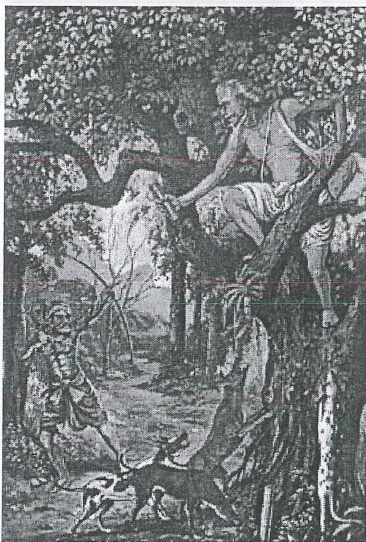
กัณฑ์ที่ ๔ วนประเวศ

(ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

กัณฑ์ที่ ๖ จุลพน เป็นกัณฑ์ที่พราณเจตบุตร
หลงกลชูชก และชี้ทางสู่อาศรมจตุตตาส ชูชกได้ชูกลักพริก
ขิงแก่พราณเจตบุตรอ้างว่าเป็นพระราชสาสน์ของพระเจ้า
กรุงสุโขทัย จึงได้พาไปยังต้นทาง
ที่จะไปอาศรมฤๅษี มี ๓๕ พระคาถา

กัณฑ์ที่ ๕ ชูชก (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

กัณฑ์ที่ ๗ มหาพน เป็นกัณฑ์ป่าใหญ่ ชูชกหลอกล่อ
จตุตฤๅษีให้บอกทางสู่อาศรมพระเวสสันดรแล้วก็รอนแรม
เดินไพร่ไปหา เมื่อถึงอาศรมฤๅษี ชูชกได้พบกับจตุตฤๅษี
ชูชกใช้คารมหลอกล่อจนจตุตฤๅษีจึงให้ที่พักหนึ่งคืนและ
บอกเส้นทางไปยังอาศรมพระเวสสันดร มี ๘๐ พระคาถา

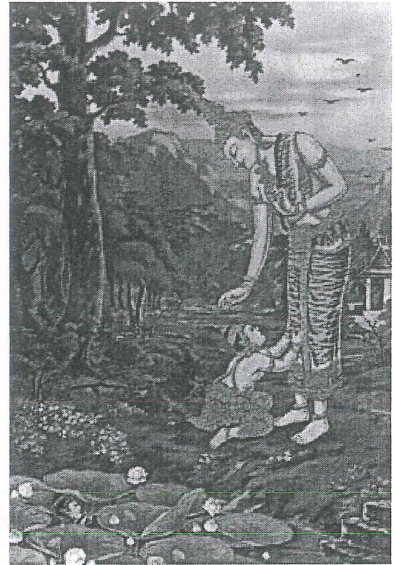
กัณฑ์ที่ ๖ จุลพน (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

กัณฑ์ที่ ๘ กัณฑ์กุมาร เป็นกัณฑ์ที่พระเวสสันดรทรง
ให้ทานสองโอรสแก่เฒ่าชูชก พระนางมัทรีฝันร้ายเหมือน
บอกเหตุแห่งการพลัดพราก รุ่งเช้าเมื่อนางมัทรีเข้าป่าหา
อาหารแล้ว ชูชกจึงเข้าเฝ้าทูลขอสองกุมาร สองกุมารจึงพา
กันลงไปซ่อนตัวอยู่ที่สระ พระเวสสันดรจึงลงเสด็จติดตาม
สองกุมาร แล้วจึงมอบให้แก่ชูชก มี ๑๐๑ พระคาถา

กัณฑ์ที่ ๗ มหาพน (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

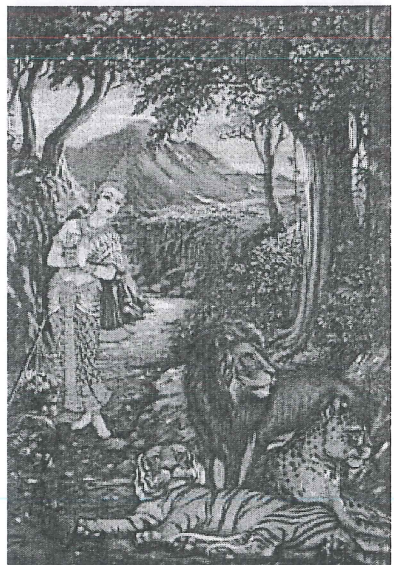
กัณฑ์ที่ ๙ กัณฑ์มัทรี เป็นกัณฑ์ที่พระนางมัทรี
ทรงได้ตัดความห่วงหาอาลัยในสายเลือด อนุโมทนา
ทานโอรสทั้งสองแก่ชูชก พระนางมัทรีเดินเข้าไปหาผล
ไม้ในป่าลึก จนคล้อยเย็นจึงเดินทางกลับอาศรม แต่มี
เทวดาแปลงกายเป็นเสือนอนขวางทาง จนค่ำเมื่อกลับ
ถึงอาศรมไม่พบโอรส พระเวสสันดรได้กล่าวว่านางนอกใจ
จึงออกเที่ยวหาโอรสและกลับมาสิ้นสติต่อเบื้องพระพักตร์
พระองค์ทรงตกพระทัยลืมนตนาว่าเป็นดาบสจึงทรงเข้าอุ้ม
พระนางมัทรีและทรงกันแสง เมื่อพระนางมัทรีฟื้นจึง
ถวายบังคมประทานโทษ พระเวสสันดรจึงบอกความจริง
ว่าได้ประทานโอรสแก่ชูชกแล้ว หากชีวิตไม่สิ้นคงจะได้พบ
นางจึงได้ทรงอนุโมทนา มี ๙๐ พระคาถา

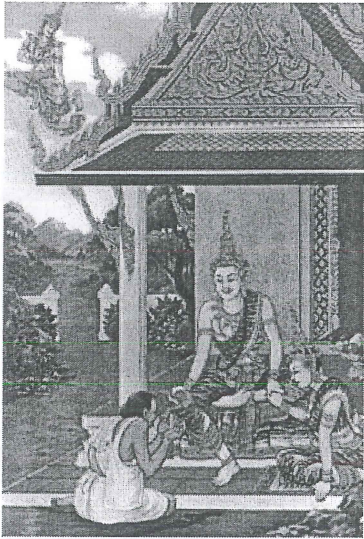
กัณฑ์ที่ ๙ กัณฑ์มัทรี

(ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

กัณฑ์ที่ ๑๐ สักกบรรพ เป็นกัณฑ์ที่พระอินทร์จำแลง
กายเป็นพราหมณ์มาขอพระนางมัทรี แล้วถวายคืน
พร้อมถวายพระพร ๘ ประการ ท้าวสักกะเทวราชเสด็จ
แปลงเป็นพราหมณ์เพื่อทูลขอนางมัทรี พระเวสสันดรจึง
พระราชทานให้ พระนางมัทรีก็ยินดีอนุโมทนาเพื่อร่วม
ทานบารมีให้สำเร็จพระสัมโพธิญาณ เป็นเหตุให้เกิด
แผ่นดินไหวสะท้าน ท้าวสักกะเทวราชในร่างพราหมณ์
จึงฝากนางมัทรีไว้ยังไม่รับไป ตรัสบอกความจริงและ
ถวายคืนพร้อมถวายพระพร ๘ ประการ มี ๔๓ พระคาถา

กัณฑ์ที่ ๑๐ กัณฑ์มัทรี (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

กัณฑ์ที่ ๑๑ มหาราช เป็นกัณฑ์ที่เทพเจ้าจำแลงองค์ทำนุบำรุงขวัญสองกุมารก่อนเสด็จนิวัติถึงมหานครสีพีเมื่อเดินทางผ่านป่าใหญ่ซุกจะผูกสองกุมารไว้ที่โคนต้นไม้ ส่วนตนเองปีนขึ้นไปนอนต้นไม้ เหล่าเทพเทวดาจึงแปลงร่างลงมาปกป้องสองกุมาร จนเดินทางถึงกรุงสีพี พระเจ้ากรุงสีพีเกิดนิมิตฝันตามคำทำนายยังความปิติปราโมทย์เมื่อเสด็จลงหน้าลานหลวงตอนรุ่งเช้าทอดพระเนตรเห็นซุกพากุมารน้อยสององค์ ทรงทราบความจริงจึงพระราชทานค่าไถ่คืน ต่อมาซุกก็ดับชีพตักษัยด้วยเพราะเดโชธาตุไม่ย่อย ชาลีจึงได้ขอร้องให้ไปรับพระบิดาพระมารดานิวัติพระนคร ในขณะที่เดียวกันเจ้านครลิงคะได้โปรดคืนช้างปัจจัยนาคแก่นครสีพี มี ๖๙ พระคาถา

กัณฑ์ที่ ๑๐ สักกบรรพ (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

กัณฑ์ที่ ๑๒ ฌกษัตริย์ เป็นกัณฑ์ที่ทั้งหกษัตริย์ถึงวิสัยญีภาพสลดลงเมื่อได้พบหน้า ณ อาศรมดาบสที่เขาเวทกตพระเจ้ากรุงสญชัยใช้เวลา ๑ เดือน กับ ๒๓ วันจึงเดินทางถึงเขาเวทกต เสียงให้ร้องของทหารทั้ง ๔ เหล่า พระเวสสันดรทรงคิดว่าเป็นข้าศึกมารบนครสีพี จึงชวนพระนางมัทรีขึ้นไปแอบดูที่ยอดเขา พระนางมัทรีทรงมองเห็นกองทัพพระราชบิดาจึงได้ตรัสทูลพระเวสสันดรและเมื่อหกษัตริย์ได้พบหน้ากันทรงกันแสงสุดประมาณ รวมทั้งทหารเหล่าทัพ ทำให้ป่าใหญ่สนั่นครั่นครื้นท้าวสักกะเทวราชจึงได้ทรงบันดาลให้ฝนตกประพรมหกษัตริย์และทวยหาญได้หายเศร้าโศก มี ๓๖ พระคาถา

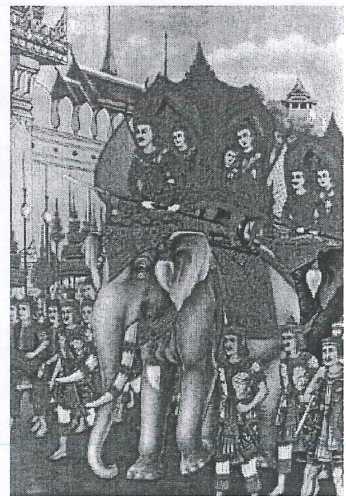
กัณฑ์ที่ ๑๑ มหาราช (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

กัณฑ์ที่ ๑๓ นครกัณฑ์ เป็นกัณฑ์ที่หกกษัตริย์ นำพยุหยาตราเสด็จนิวัติพระนคร พระเวสสันดรขึ้นครองราชย์ แทนพระราชบิดา พระเจ้ากรุงสญชัยตรัสสารภาพผิด พระเวสสันดรจึงทรงลาผนวชพร้อมทั้งพระนางมัทรี และเสด็จกลับสู่สรีพินคร เมื่อเสด็จถึงจึงรับสั่งให้ชาวเมืองปล่อยสัตว์ที่กักขัง ครั้นยามราตรีพระเวสสันดรทรงปริวิตกว่า รุ่งเช้าประชาชนจะแตกตื่น มารับบริจาคทาน พระองค์จะประทานสิ่งใดแก่ประชาชน ท้าวโกสีที่ได้ทราบจึงบันดาลให้ผีฝนแก้ว ๗ ประการ ตกลงมาในนครสี่พิสัยถึงหน้าแข้ง พระเวสสันดรจึงทรงประกาศให้ประชาชนขนเอาไปตามปรารถนา ที่เหลือให้ชนเข้าพระคลังหลวง ในกาลต่อมาพระเวสสันดรเกลี้ยราชสมบัติปกครองนครสี่พิสัยโดยทศพิธราชธรรมบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุขตลอดพระชนมายุ มี ๔๘ พระคาถา

กัณฑ์ที่ ๑๒ ฉกษัตริย์ (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

วงดนตรีและเพลงที่ใช้บรรเลงในการเทศน์มหาชาติแต่เดิมนั้น ก่อนที่จะมีการแสดงพระธรรมเทศนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพิธีการเทศน์มหาชาติ จำเป็นจะต้องมีวงปี่พาทย์มาบรรเลงเพลงโหมโรง ซึ่งประกอบด้วย เพลงสาธุการ เพลงกราว ใน เพลงเสมอ เพลงร่ำ เพลงเชิด เพลงซุบ และเพลงลา หรือที่เรียกกันว่า โหมโรงเทศน์ จะเป็นวงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องห้าเครื่องคู่ หรือวงเครื่องใหญ่ก็แล้วแต่ความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกาศใช้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียง ได้ร่วมอนุโมทนาบุญ

กัณฑ์ที่ ๑๓ นครกัณฑ์ (ที่มา: <http://www.palungjit.com>)

วงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องคู่

(ที่มา <http://www.human.nu.ac.th/gallery/index.>)

ในการเทศน์มหาชาติ เมื่อเทศน์จบในแต่ละกัณฑ์วงปี่พาทย์ก็จะบรรเลงเพลงประจำกัณฑ์ในแต่ละกัณฑ์โดยเฉพาะ ซึ่งกล่าวกันว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงเรียบเรียงขึ้น ถือเป็นแบบแผนสืบต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้ เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบในการเทศน์มหาชาตินี้ เป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบปฏิกิริยาตามเนื้อเรื่องที่อยู่ในแต่ละกัณฑ์นั้นๆ เป็นประจำทุกๆ กัณฑ์ ส่วนเวลาพระขึ้นธรรมาส์นั้น วงปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงสาธุการทุกๆ กัณฑ์ไป เพื่อเป็นการบรรเลงประกอบกิริยาอันอบอุ่นของเจ้าของกัณฑ์และผู้ร่วมการกุศลอันนี้ เมื่อพระเทศน์จบลงแต่ละกัณฑ์วงปี่พาทย์จะบรรเลง เพลงหน้าพาทย์ประจำกัณฑ์ ดังต่อไปนี้

เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๑. กัณฑ์ทศพร
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๒. กัณฑ์หิมพานต์
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๓. กัณฑ์ทานกัณฑ์
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๔. กัณฑ์วนปเวสน์
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๕. กัณฑ์ชูชก
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๖. กัณฑ์จุลพล
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๗. กัณฑ์มหาพน
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๘. กัณฑ์กุมาร

วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงสาธุการ
วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงดวงพระธาตุ
วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงพระยาโคก
วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงพระยาเดิน
วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงเช่นเหล่า
วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงรั้วสามลา
วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงเชิดกลอง
วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงเชิดฉิ่งโอด
(คือบรรเลงเพลงเชิดฉิ่งกับเพลงโอดสลับกัน
สองสามครั้ง)

เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๙. กัณฑ์มัทรี	วงปี่พาทย์บรรเลงเพลงทยอยโอด (คือบรรเลงเพลงโอดกับเพลงทยอยสลับกันสองสามครั้ง)
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๑๐. กัณฑ์สักกบรรพ	บรรเลงเพลงเหาะ
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๑๑. กัณฑ์มหาราช	บรรเลงเพลงกราวนอก
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๑๒. กัณฑ์กษัตริย์	บรรเลงเพลงตระนอน
เมื่อจบกัณฑ์ที่ ๑๓. กัณฑ์นครกัณฑ์	บรรเลงเพลงกลองโยนแล้วเชิด

การใช้เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบกิริยาที่เป็นอดีต ไม่ใช่ปัจจุบันนั้น ก็เช่น การบรรเลงปี่พาทย์ประกอบการเทศนามหาเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งตามประเพณีเมื่อพระเทศน์จบลงกัณฑ์หนึ่งๆ ปี่พาทย์จะต้องบรรเลงเพลงตามกิริยาของท้องเรื่องในกัณฑ์ที่จบลงนั้น ตัวอย่าง เช่น เมื่อพระเทศน์มหาชาติกัณฑ์มัทรีจบลง ปี่พาทย์บรรเลงเพลงทยอยโอด คือ บรรเลงเพลงโอดกับเพลงทยอยสลับกัน เพื่อประกอบกิริยาค่ำครวญ โศกเศร้า เสียใจของพระนางมัทรี ตัวเอกของกัณฑ์นี้ เมื่อทราบว่าพระเวสสันดรได้บริจาค ๒ कुमार กัณฑ์และชาติให้แก่พราหมณ์ชุกไป ซึ่งพระได้เทศน์เรื่องนี้จบลงแล้ว หรือเมื่อพระเทศน์กัณฑ์กุมาร ปี่พาทย์จะต้องบรรเลงเพลงเชิดฉิ่งโอด (คือเพลงเชิดฉิ่งกับโอดสลับกัน) ซึ่งแสดงกิริยาของพระกุมารชาติ กับกัณฑ์ที่ถูกชุกบังคับให้เดิน โดยเขียนดีฐ์เชิญไปตลอดทาง พระกุมารทั้ง ๒ ก็วิ่งบ้าง เดินบ้าง ร้องไห้บ้างตามเนื้อเรื่องที่พระได้เทศน์จบไปแล้วนั้น เป็นต้น

ในการบรรเลงเพลงกัณฑ์สุดท้ายนั้น ถ้าเสร็จสิ้นพิธีแล้ว วงปี่พาทย์ก็จะบรรเลงเพลงกราวรำติดต่อไปจนจบงาน ซึ่งเพลงกราวรำนั้น เป็นเพลงที่แสดงความยินดีปรีดาปราโมทย์ที่ได้ประกอบกุศลกิจสำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี

สรุปการบรรเลงปี่พาทย์ประกอบเทศนามหาเวสสันดรชาดก (มหาชาติ)

พิธีเทศน์มหาชาตินั้น เป็นการเทศนาที่กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์พระเวสสันดรชาดกซึ่งเป็นชาติสุดท้ายของพระบรมโพธิสัตว์ ก่อนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า มีทั้งหมด ๑๓ กัณฑ์ มักนิยมใช้วงปี่พาทย์บรรเลงประกอบการเทศน์มหาชาติ ส่วนเพลงที่บรรเลงจะเป็นเพลงหน้าพาทย์ประกอบปฏิกิริยาตามเนื้อเรื่องที่อยู่ในแต่ละกัณฑ์นั้นๆ รวมทั้งหมด ๑๓ เพลง ซึ่งเป็นประเพณีหนึ่งที่มีอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน และมีความสำคัญเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งมีความเชื่อมาแต่โบราณว่าถ้าผู้ใดได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จะได้านิสงส์สูงสุด คือ

๑. ผู้ฟังจะได้ฟังเรื่องพระเวสสันดรชาดกที่บำเพ็ญมหาทานเพื่อความเป็นพระพุทธรูปในอนาคตว่า การจะเป็นพระพุทธรูปจะต้องบำเพ็ญกรรมอะไรบ้าง
๒. ผู้ฟังจะได้นำมาเป็นตัวอย่างเพื่อประยุกต์ใช้ เพราะการกระทำหรือบำเพ็ญความยิ่งใหญ่จะต้องลำบากผ่านเหตุการณ์อย่างไรบ้างบางที่ถึงเอาชีวิตเข้าแลกหรือยอมตายเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่ตนมุ่งหวัง
๓. ผู้ฟังจะได้สร้างขันติธรรม สร้างทานบารมี รู้จักเสียสละและเห็นประโยชน์ส่วนใหญ่มากกว่าความสามัคคี งานยิ่งใหญ่จึงจะสำเร็จได้
๔. ผู้ฟังจะได้ทำความเข้าใจให้ตรง เกิดสัมมาทิฐิอันเป็นคติของคนดี ของนักบุญในสังคม
๕. ผู้ฟังได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธที่แท้จริง เพราะเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีพุทธไว้
๖. ผู้ฟังจะได้ชื่อว่าเป็นผู้หนึ่งที่มีโอกาสช่วยเหลือจรรโลงพระพุทธศาสนาไว้ให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

บรรณานุกรม

- มนตรี ตราโมท. (๒๕๓๘). ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.(๒๕๔๐). คำบรรยายวิชา
ดุริยางค์ศาสตร์ไทย โดยนายบุญธรรม ตราโมท พ.ศ. ๒๕๔๑. กรุงเทพฯ:ศิลป/สนอง
การพิมพ์.
- มนตรี ตราโมท. ดุริยางค์ศาสตร์ไทย ภาควิชาการ. (๒๕๔๐).กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
ราชบัณฑิตยสถาน.(๒๕๔๐). สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะ-ดุริยางค์. กรุงเทพฯ: มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ประมวลภาพกิจกรรม.
<http://www.human.nu.ac.th/gallery/index>. accessed 25 December 2549.
- จิรพัฒน์ อุดมผล. เทศน์มหาชาติ. <http://www.dhammathai.org./newspr/thesanachadok.php>.
accessed 25 December 2549.
- Jelsoft Enterprises Ltd. เทศน์มหาชาติ. <http://www.palungjit.com/board/showthread>.
accessed 25 December 2549.